

dicat, ‚dispositio nulla sit‘, non intelligere per se nullitatem omnimodam, sed nullitatem civilem, et tandem post iudicis sententiam nullitatem plenam. Quare nullitatem plenam ante iudicis sententiam si quis contendat adesse, illius fuerit, hanc omnino certo demonstrare.

1148 5. Practica igitur conclusio circa testamentarias dispositiones *informes* haec est:

1) Ubicumque non probatur perfecta nullitas ejusmodi dispositionis, si modo constat certo de voluntate testatoris: haeres seu legatarius ex tali informi testamento bona sibi assumere potest; haeres ab intestato autem etiam sibi bona illa tradenda potest petere.

2) In causis piis sola lex canonica respici debet, nisi forte lex civilis plus faveat: quare si constat certo de testatoris voluntate, haec pia legata tum ab haerede testamentario, tum ab haerede, qui ex intestato res accipiat, solvi debent¹; qualis certitudo requiratur, v. n. 1162.

3) Haeres sive legatarius, qui ex testamento informi bona accepit, fraude uti nequit contra haeredem ab intestato, neque eum impedire, quominus iudicem adeat ad rescindendum testamentum, in causis profanis; imo generatim serio postulanti ante iudicis interventum cedere debet, neque occulta compensatione uti potest, nisi praeter testamentum informe alium titulum *justum* circa bona testatoris habeat.

4) Quod de testamento informi dictum est, fere etiam dicitur de translatione bonorum in homines civiliter incapaces: accuratiora sequenti capite suo loco notantur.

5) Haeres etiam legaliter agnitus aliquando dispositiones etiam non piarum causarum, licet informes, plane in conscientia implere debet, si v. g. testator sive antecessor fide haeredis nixus aliqua injunxit at majorem cautionem omisit; nimirum aut ex mera fidelitate, aut ex onerosa promissione tunc obligatur.

Caput II.

De haeredibus eorumque portione.

§ 1.

De notione haeredum bonorumque inter eos divisione.

1149 Haeres ex jure antiquo plane distinguitur a legatario: *haeres* est, qui repraesentando defunctum in ejus bona succedit sive ex toto, sive

¹ Dispositiones in favorem Ecclesiae aut piarum causarum factas etiam *indigere* sanctione legis civilis aut ex ea regi debere, ne umbram quidem veritatis habet: ac propterea S. Poenitentiaria constanter respondit, eas dispositiones etiam civiliter informes impleri *debere*. (Cf. Resp. 23. Junii 1844 „Bonifacium teneri in conscientia ad implendam voluntatem Eudorii [defuncti] certo cognitam.“ Gury casus II. n. 861.)

Nihilominus confessarii est videre, utrum haec monitio in singulari casu urgeri atque aperte declarari debeat, an silentio premi; sc. sine spe fructus non debet et poenitentem in malam fidem conjicere, et causis piis nihil prodesse.

secundum quotam partem bonorum (*haeres ex asse* — *haeres ex parte*; uterque tamen dicitur succedere *ex titulo universalì*); *legatarius est*, qui ex defuncti voluntate certa aliqua bona recepturus est tradenda per haeredem (dicitur succedere *ex titulo particulari*). — Jus Gallicum hanc distinctionem haeredis et legatarii omisit, retento nomine haeredis ex titulo *universalì* aut ex titulo *particulari*; atque pleraque jura recentiora, quando aliquos faciunt haeredes necessarios, qui quoad certam bonorum partem omitti a defuncto nequeant, institutionem *ut haeredum* non ita urgent, sed permittunt etiam, ut praescriptae portionis transmissio fiat tamquam legatariis. Quare haec iudicis haeredum et legatariorum distinctio etiam in sequentibus plerumque non attenditur.

I. Haeredes distinguuntur praecipue *ab intestato* et *testamentarii*. Ab intestato haeredes ii sunt, qui, ultima voluntate defuncti valida non existente, per ipsas leges in bonorum defuncti successionem vocantur, ut proximi consanguinei: accuratior eorum determinatio diversa fit a diversis legibus. Dicuntur etiam haeredes *legitimi*, i. e. per legem positivam constituti.

II. Haeredes testamentarii, qui testamento pro haeredibus assignantur, alii sunt *necessarii*, alii *arbitrarii*.

Necessarii, seu qui omitti in testamento nequeunt, plerumque sunt soli consanguinei in linea recta, i. e. descendentes, aut in eorum defectu ascendentes: arbitrarii, seu qui ex libera testatoris voluntate vocari possunt, sunt, haeredibus necessariis deficientibus aut praescripta sua portione donatis, tum reliqui consanguinei, tum extranei quilibet, nisi qui speciali lege positiva excludantur.

III. Excluduntur autem a successione, ita ut haeredes vel legatarii aut nullatenus aut non ultra certam bonorum portionem esse possint, alii titulo *incapacitatis*, alii titulo *indignitatis*.

Uberior diversorum jurium explicatio. In hoc uno omnia¹¹⁵⁰ jura in suis dispositionibus conveniunt, ut si superstites sunt *descendentes*, hi soli, quibuslibet aliis exclusis, defuncto succedant: nisi forte etiam cum descendentes simul uxorem vocent in successionem aliqujus bonorum partis; alioqui *huic* aliter providebitur.

Quoad divisionem bonorum distingui debet successio in *capita*, successio in *stirpes*, successio in *lineas*: in capita, si singuli, qui vocantur ad successionem, aequales partes recipiunt; in stirpes, si, qui succedunt, non ratione suae personae, sed ratione stirpis, ex qua orti sunt, bonorum partem recipiunt (ut, si cum 2 filiis defuncti 3 nepotes, sc. liberi tertii filii, qui jam antea mortuus est, haeredes fiunt, hi tres nepotes solum suum patrem repraesentant atque ratione illius succedunt; quare tres simul sumpti non amplius recipiunt, quam uterque filius defuncti). In lineas succedunt per se remotiores *ascendentes*, si vocantur ad haereditatem, eo quod haereditas dividatur primo inter lineam paternam et maternam: quare etiam consanguinei collaterales per lineas succedere dicuntur, si prima bonorum divisio fit secundum lineam pa-

ternam et maternam, vel ita porro per lineas paternam et maternam avorum etc., atque mediante hac divisione horum progenitorum descendentes succedunt.

1151 I. Pro summaria enumeratione haeredum ab intestato haec accipe:

A. Jus Romanum seu commune pro haeredibus statuit hunc ordinem:

1. Descendentes, ita tamen ut, si primo gradu remotiores sunt iique a diversis parentibus procreati, in *stirpes* succedant.

2. Ascendentes gradus propinquioris simul cum defuncti fratribus et sororibus ex eodem patre atque eadem matre progenitis vel eorum liberis.

3. Fratres et sorores ex eodem patre aut eadem matre, vel eorum liberi. Cf. Walter *hist. jur. Rom. (Röm. Rechtsgesch.)* lib. III. cap. 19.

4. Consanguinei reliqui, sive ex parte utriusque parentis sive ex alterutra parte tantum cognati, in gradu propinquiore usque ad quintum gradum jur. can. (al. decimum).

5. Deficientibus consanguineis, conjux superstes: alias fiscus succedit.

B. Jus Gallicum:

1. Descendentes defuncti.

2. Parentes superstites simul cum fratribus et sororibus eorumque descendentes.

3. Parentibus non superstitibus, soli fratres et sorores eorumque descendentes.

4. Remotiores accedentes, si superstites sunt.

5. Consanguinei collaterales propinquioris gradus (usque ad 12. computi civilis, i. e. 6. ecclesiastici).

6. Conjux superstes.

7. Fiscus. V. C. C. § 731—768.

Deficientibus autem descendentes et fratribus sororibusque, atque horum descendentes bona sic dividuntur, ut divisio prima et principalis fiat in lineam paternam et maternam. § 746.

C. Jus Borussiacum:

1. Descendentes defuncti.

2. Parentes superstites soli.

3. Fratres et sorores ex eodem patre et matre eorumque descendentes.

4. Fratres et sorores ex eodem patre aut matre tantum, simul cum ulterioribus ascendentes gradus tamen propinquioris.

5. Alii consanguinei collaterales propinquioris gradus (usque ad 6. resp. 12. grad.) simul cum conjuge superstite.

6. Conjux superstes solus.

7. Fiscus. Cf. Pruner *de jure (Lehre vom Rechte)* § 161.

D. Jus Anglicum¹ (cf. Crollly l. c.).

1. Cum uxore vocantur defuncti descendentes (uxor $\frac{1}{3}$ bonorum accipit).

2. Cum uxore vocatur defuncti pater (uxor $\frac{1}{2}$ bonorum accipit).

¹ Jus Americanum in Stat. Foeder. in singulis statibus diversum est; at generatim ille est ordo, ut cum uxore haeredes legales sint: 1. filii, eorumve descendentes; 2. parentes; 3. fratres et sorores eorumve descendentes; 4. avi; 5. fratres et sorores parentum eorumve descendentes; alioqui alius proximus consanguineus; 6. post omnes fiscus.

3. Cum uxore vocantur alii consanguinei gradus propinquioris — sive lineae rectae sive collateralis, ita tamen ut proles fratris sive sororis suum parentem repraesentent.

E. Jus Austriacum eo sensu faciliorem methodum statuit, ut primam et principalem divisionem faceret in *lineas*, et in *quacunque* linea, si qui adsunt, propinquiores cognatos vocaret ad successiones. Quare vocantur:

1. Descendentes, ut in jure Romano.

2. Parentes defuncti et eorum descendentes.

3. Avi atque eorum descendentes.

4. Proavi atque eorum descendentes atque sic porro usque ad eos, qui per quintam generationem ascendendo cognati sunt.

Uxori tamen superstiti non sola lege Anglica, sed etiam ex aliis legibus¹¹⁵² providetur aut legitima portione, aut hujus portionis usufructu, saltem ex acquisitione conjugali: et utcumque maritus naturali lege tenetur, uxori, quae ex propriis bonis decenter vivere nequit, ita providere, ut possit.

Successio ab intestato a lege Rom. et Gall. non admittitur pro sola aliqua parte bonorum defuncti, quo fieret, ut, si testator aliquem vocavisset haerem pro parte bonorum, reliqua bona haeredibus alias ab intestato cederent. Nam in hoc casu haeres *legitimus* pro tota haereditate est haeres testamentarius. Hinc axioma: „Nemo potest decedere partim testatus, partim intestatus.“ Cf. Pruner l. c. § 156.

Verum si jus naturale consulimus, sumi debet, voluntatem defuncti relate ad haeredes alias ab intestato succedentes non esse ullatenus declaratam: quodsi fuerit declarata, habes dispositionem *informem*, de qua supra.

Insuper complura alia jura, ut Anglicum (v. Crollly II. n. 332), Austriacum § 534 et 728, Borussiacum Th. I. tit. 12 § 45 plane admittunt, aliquem posse partim testatum, partim intestatum decedere: quod si leges positivae admittunt, etiam in conscientia observari debet. Imo ubi id non admittitur, aliquando in favorem proximi alicujus cognati penuria pressi, qui in testamento omissus fuerit, ex praesumpta defuncti voluntate et naturalis pietatis obligatione nihilominus aliquid concedi posse videtur. Universim etiam a jure Romano in favorem causarum piarum exceptio admittitur.

Ad II.: 1. Haeredes necessarii communiter sunt:

1153

1) descendentes, 2) iis deficientibus ascendentes ii, qui defuncto, si supervixisset, legitimam partem relinquere debuissent; 3) aliquando etiam fratres et sorores; 4) secundum aliqua jura etiam uxor.

2. Jus commune ita quidem constituit, ut haeredibus necessariis seu iis, quibus ex lege certa pars relinqui debeat (nisi excipias fratres et sorores), non utcumque, sed *titulo haereditatis* legitima pars relinquatur: verum recentiora jura non semper *hunc modum* requirunt.

3. Ex gravi et legitima causa haeredes necessarii omitti, sive penitus excludi possunt: de quo vide infra, quid dicatur de *testatore* n. 1160.

4. Legitima seu necessaria portio bonorum, quae haeredibus necessariis relinqui debeat¹, diversa a diversis legibus assignatur. De quibus legibus id plane dicendum esse puto, eas posse sane in favorem familiae

¹ Pro legitima portione parte computare testator potest ea, quae haeredi jam inter vivos donaverat, pro dote constituerat, pro auxilio in condenda seu assumenda stabili vitae conditione contulerat.

superstitis voluntatem testatoris restringere, ne temere proxime cognatos praetereat atque in extraneos bona sua prodigus diffundat; at eas justas non amplius esse, si testatoris voluntatem ita coarctent, ut neque per testamentum, neque per donationem pro prudenti arbitrio de parte bonorum suorum notabili possit disponere.

Qua in re jus Anglicum peccare videtur, nimiam libertatem testatori concedendo, ita ut — nisi agatur de fundorum transmissione — ne descendentes quidem necessario haeredes scribere debeat, sed pro arbitratu suo liberrime erga quoslibet extraneos de omnibus bonis suis testari possit; magis etiam jus Americanum in Statib. Foeder., quod, excepta uxore, fere nullos haeredes necessarios statuit, uxori tamen tertiam partem bonorum immobilium reservat, et in quibusdam regionibus parvam quandam portionem proximis consanguineis; jus Gallicum vero libertatem adeo restringit, ut justae et piaae voluntati testatoris non semper, ut par est, satisfieri possit: alia jura plus minusve extrema illa declinant.

1154 A. Jus Romanum pro parte legitima assignat:

1) descendentes legitimis, si non sunt ultra 4, partem tertiam eorum, quae per successionem ab intestato accepturi essent: si plures sunt quam quatuor, $\frac{1}{2}$ pars assignatur;

2) ascendentes, si sunt haeredes necessarii, $\frac{1}{3}$ pars reservatur: hinc saltem dimidia pars bonorum, saepe duae partes liberae dispositioni testatoris relinquuntur;

3) filiis illegitimis nihil reservatur ex parte bonorum patris, nisi jus ad alimenta; ex parte matris autem aliis filiis aequiparantur (nisi sint ex coitu damnato): cui fere alia jura, excepto Gallico, consonant.

B. Gallicum jus ita disponit:

1) Filiis legitimis, si unus tantum est, $\frac{1}{2}$ pars bonorum reservatur; si duo sunt $\frac{2}{3}$; si tres vel plures $\frac{3}{4}$;

2) filiis illegitimis legaliter recognitis, si legitimi adsunt, $\frac{1}{3}$ portionis legitimis filiis assignatae: si ascendentes, fratres aut sorores tantum adsunt, $\frac{1}{2}$ portionis ejus, quam habent, si essent legitimi; si solummodo alii consanguinei adsunt, $\frac{3}{4}$ illius portionis; deficientibus consanguineis, legitimam portionem habent ac si essent legitimi filii;

3) utrique parenti, si defuncto superstites sunt fratres vel sorores, $\frac{1}{4}$ pars assignatur; si desunt, $\frac{1}{2}$ pars bonorum reservatur parentibus, sive unus superstes est, sive uterque; quae dimidia pars transit ad alios etiam ascendentes, si adsunt ex utraque linea, tum paterna, tum materna; $\frac{1}{4}$ pars, si ex alterutra tantum linea superstites sunt: art. 915.

C. Jus Borussiacum:

1) ascendentes reservatur $\frac{1}{2}$ eorum bonorum, quae ab intestato accepissent;

2) descendentes legitimis, si adsunt filii 1—2, $\frac{1}{3}$ pars; si 3—4, $\frac{1}{2}$ pars; si plures, $\frac{2}{3}$ partes. Hinc semper $\frac{1}{3}$ pars bonorum saltem liberae dispositioni relinquuntur. Th. II. tit. II. 392.

D. Jus Austriacum:

1) descendentes legitimis sine distinctione assignat $\frac{1}{2}$ eorum, quae ab intestato accepturi essent;

2) ascendentes $\frac{1}{3}$ (§ 762 sqq.).

Accuratior tamen legitimae partis determinatio in causa implicata jurisperiti consilio fieri debet.

5. Pro foro conscientiae oritur triplex quaestio, 1) teneanturne¹¹⁵⁵ parentes etc. portionem legitimam integram necessariis haeredibus relinquere, ita ut graviter peccent, si qua arte eam diminuunt?

2) Num possint sine ulla obligationis laesione pro arbitrio suo uni prae reliquis filiis partem bonorum liberae dispositioni relictorum addicere?

3) Sitne obligatio in conscientia consanguineos, qui haeredes necessarii secundum legem non sint, in testamento extraneis praeferendi?

Ad quae respondendum censeo:

1. Generatim quidem portio legitima servari debet; atque haeres, postulantibus iis, quibus haec portio debetur, eam integram ex justitia dare debet: at quando illi opibus satis abundant, atque causa rationaliter gravis subest, ipsi testatori crimini non vertam, si extra testamentum in bonos et pios fines tantum contulerit, ut legitima pars haeredibus necessariis integra non maneat, pro illis regionibus, in quibus leges liberam testatoris dispositionem adeo restrinxerunt.

2. Ex clara et justa causa aliquem aliis praeferi posse, non est dubium; verum nisi causa sit manifesto justa, cavere parentes plane debent, ne incurrant speciem partialitatis, quae causa esse potest gravium jurgiorum et odiorum inter fratres: quare pietatis et caritatis lex facile prohibere potest, idque etiam sub gravi, quominus uni prae aliis plus faveatur. — At si causa justa manifesta est, si qui scandalum patiuntur, id sibi adscribere debent.

3. Fratribus et sororibus, si gravi necessitate premuntur, prae aliis pauperibus vel piis causis succurrere, S. Alph^o n. 946 cum compluribus videtur esse *gravis obligatio*; aliis vero consanguineis graviter indigentibus, obligatio quidem, sed non gravis ib.¹ — Si vero non indigent auxilio, eos praeterire, *ex se* non est culpa ulla, sed si qua est, id ex pravo affectu oritur: quapropter merito eligi possunt prae consanguineis quaelibet causae piaae.

Ad III. 1. Qui excluduntur a lege *propter incapacitatem*, nunquam¹¹⁵⁶ dominium haereditatis sive legati accipiunt; qui vero propter indignitatem excluduntur, ab accepta haereditate expelluntur, ita quidem ut etiam in conscientia haereditatem cum fructibus reddere debeant: verum qui bona fide cum *his* pacti sunt, atque ita ex bonis alienis solutionem vel recompensationem receperunt, sane in alia conditione existunt, quam qui contraxit cum eo, qui verus dominus non fuerit.

2. Incapaces² igitur sunt: 1) qui tempore mortis testatoris aut ipsi *jam mortui, aut nondum concepti* sunt — si igitur concepti jam erant illo

¹ Id probat cum S. Alph. ib., fratribus et sororibus, modo pauperes sint, etsi *gravi* necessitate non premantur, *sub veniali* prae aliis succurrendum esse ex testamento.

² In Statibus Foederatis Americae Sept. ab haereditate excluduntur:

1. In plerisque locis alienigenae, etsi sunt defuncto cognati, saltem quoad mobilia: verum mobilia si quando etiam denegantur, filii in conscientia non impediuntur, quin sibi prae aliis ea occupent vel postulent; remotiores cognati ut *legales* haeredes saltem jus sibi vindicare nequeunt, nisi forte ut bona vacantia occupare quaedam possint. (*Continuationem notae vide seq. paginam.*)

tempore (i. e. si non ultra 10 menses usque ad eorum nativitatem elapsuri sunt), haereditatis sunt capaces, modo in statu vitali nascantur. (Quare incapaces sunt: a) qui nascuntur *mortui*, b) qui nascuntur ut *foetus abortivi*, i. e. vitae extrauterinae incapaces. At haeredes vere fiunt, qui in statu vitali brevissimo tantum tempore vivunt.)

2) Incapaces sunt: *civiliter mortui*; damnati ad mortem, ad perpetuas triremes, ad deportationem; etiam religiosi solemniter professi secundum legem canonicam et Romanam, ita tamen, ut *eorum nomine* monasterium haereditatem accipiat, modo ne sit illorum ordinum religiosorum, quorum constitutiones repugnant. Verum haec incapacitas tum quoad religiosos, tum quoad alios in recentioribus legibus civilibus non semper locum suum retinuit.

3) Incapaces sunt ii, qui recipiunt ab illis, qui testamenti condendi incapaces sunt; ab aere alieno gravatis, quum indemnes facere debeant creditores; qui accipiunt in defraudationem legitimae partis haeredum necessariorum.

4) Incapaces sunt filii *adulterini et incestuosi* vel *ex coitu damnato* procreati, nisi quid alimentorum causa recipiant: ita saltem ex communi interpretatione juris Romani: at non ita omnia jura recentiora, quorum aliqua incapacitatem plenam *per judicis sententiam declarandam* constituunt¹.

5) Incapaces declarantur a juribus recentioribus, ut Gallico etc., personae mere juridicae, nisi consensus civilis auctoritatis accesserit pro notabiliore summa: item minister religionis aliive, qui curam aegroti ex officio medici, pharmacopolae egerunt (nisi sint inter certi gradus consanguineos): verum quoties illis casibus *causa pia* subest, sane illae leges in conscientia non ligant, quum causae piae non civili, sed ecclesiasticae legi subiaceant.

3. *Ratione indignitatis* qui repellantur, vide ex iis, quae postea de testamenti revocatione dicentur: ceterum haec eo minus confessarium immediate tangunt, quod, accepta haereditate, indignitas juridice probari et sententia, qua indignus expellatur, ferri debeat.

Cf. ex jure Gall., Carrière *de just.* (t. II) n. 508.

2. Haeres in testamento scribi nequit, qui ut testis subscribit.

3. Similiter scribi nequit aliquis, qui tempore testamenti factionis nondum existit (saltem conceptus) neque futurus est ex numero *immediate* descendendum alicujus qui jam existit.

4. Incapaces sunt etiam „corporationes“, nisi cum institutione seu agnitione civili hanc potestatem receperint.

5. In aliquibus regionibus etiam confessarius vel minister religionis, qui aegroti in ultimo morbo curam egit, haereditatis incapax declaratur. Konings n. 912.

¹ Cf. Pruner *theol. moral.* ed. 2 p. 634 et 638, ubi sentit, *jure communi* solos filios ex coitu damnato, i. e. quorum parentes cognati sint *in gradu indispensabili* ita excludi ab omni successione bonorum, ut solum alimentorum causa aliquid accipere possint. Reliqui illegitimi, si recogniti non sunt, haberi possunt *ut extranei*; si recogniti fuerint a patre, quando legitimi filii adsunt, solum $\frac{1}{12}$ bonorum paternorum (quam cum matre dividant) accipere possunt, nisi filii legitimi plus concesserint; si desunt legitimi filii atque legitima uxor, in $\frac{1}{6}$ succedunt.

Practice igitur pro foro conscientiae videndum est, utrum leges regionis hanc prohibitionem circa filios illegitimos 1) latius extendant, et 2) ita intelligant, ut per se pleno jure incapaces sint, an ut in jure Neerlandico post judicis sententiam. Cf. Marres § 323, qui duplicem interpretationem jurisperitorum esse dicit, tum eorum qui adulterinos et incestuosos plane ut extraneos, tum eorum, qui eos ut inhabiles habendos esse doceant.

§ 2.

De aliis haeredum juribus et oneribus.

Praecedentibus quaestionibus satis explicatum est, quodnam jus¹¹⁵⁷ ad certam portionem bonorum certi haeredes habeant. Restat, ut videamus, quid juris et quid oneris universim haeres titulo haereditatis vel testamenti subeat.

I. Mortuo testatore atque testamento aperto, haeres, qui personalis actionis capax est, secundum plerorumque locorum jura nondum acquirit ipsam haereditatem, sed *jus ad illam accipiendam* — seu fit haereditatis *delatio*: aliqua jura statuunt, ut per ipsam delationem haeres jam *acquirat*, et solummodo ut acquisitio evadat pleni juris, acceptationem pro necessaria habent.

II. Quo fit, ut intra certum tempus ab haerede aut repudiari, aut acceptari haereditas possit.

III. Acceptatio potest fieri aut sine conditione, aut sub beneficio inventarii; plerisque in locis repudiatio ita fieri nequit, ut haeres nihilominus sibi servet portionem legitimam.

IV. Haeres cum bonis etiam omnia debita et onera realia defuncti in se suscipit, atque imprimis defuncti voluntatem circa legata etc. aliasque testamentarias dispositiones exsequi debet, nisi specialis existat testamenti exsecutor: imo nisi sub beneficio inventarii haereditatem acceperit, ad debita defuncti solvenda juridice cogitur, etsi bona haereditatis superent.

Explicatio. Nota ad I. 1. *Jure communi* filius-familias, qui tempore¹¹⁵⁸ mortis testatoris est sub paterna potestate, et proles post ejus mortem nata ipso facto dominium haereditatis acquirunt: reliquos casus vide in ipsis juribus.

Et sane non plane perinde est, utrum, haereditate *delata*, haeres statim dominium acquirat, an acceptatione facta. Sume enim, haeredem ante acceptationem mori; in priore hypothesi, *ejus* haeredes sine ullo dubio in priorem illam haereditatem delatam succedunt; at in posteriore hypothesi *per se* non, sed ut succedant, aut *substitutionis* modo vocati esse, aut ipsi per se *alium titulum haereditatis* ostendere debent.

2. Delatio jam pro *acquisitione* habetur, ita ut ad haeredis haeredes jus transmittatur, in jure Borussiae I. Th. Tit. IX Abschn. 8 § 367 sqq., in jure Austriaco § 537 (v. Pruner *theol. moral.* ed. 2 pag. 633), in jure Neerlandico (cf. Marres n. 356), Gallico § 781.

3. Acceptatio fieri potest expresse (additio), aut tacite per actionem, quae soli haeredi competat (pro haerede gestio). Minores non possunt acceptare nisi auctoritate patris vel curatoris.

Ad II. et III. 1. Repudiatio haereditatis testamentariae jure communi¹¹⁵⁹ non includit repudiationem haereditatis ab intestato, nisi in testamento haeredi scripto alter substitutus sit; quare ab intestato succedere potest cum onere tamen implendi dispositiones testamentarias: at jure Austriaco § 808 et Borussiae l. c. § 401 *includit* etiam repudiationem succes-

sionis ab intestato, non tamen repudiationem juris ex pacto haereditario orti (jus Boruss. § 405).

2. E contrario jus commune non admittit, ut qui haereditatem testamentariam repulerit, sibi petere possit portionem legitimam ut haeres necessarius: verum id permittunt jus Austriac. (§ 808) et jus Boruss. (§ 402 l. c.). V. Pruner l. c. pag. 656 et 657.

3. Acceptatio sub beneficio inventarii id onus secum fert, ut juridice seu per notarium constare debeat de bonis defuncti: at inventario sic facto, si forte debita superent bona relicta, haeres non tenetur ultra vires haereditatis solvere.

4. Qui vero hanc clausulam „sub beneficio inventarii“ non fecerit, juridice cogitur ad solvenda omnia debita. At in conscientia ad id non tenetur, ut cum communiore sententia docet Gury-Ball. I. n. 823, Reuter p. III. n. 290 cum magno numero veterum scriptorum, cf. Giribaldi tr. 3 (*de contract.*) cap. 15 n. 130 et Salmantic. tr. 14 cap. 5 n. 151, qui expresse addunt, haereditatem neque post iudicis sententiam in foro conscientiae ad id teneri ex expressa doctrina Gomez, P. Navarr., Sanchez, Sa, Trullench., Bonacina etc.: cui etiam assentitur Marres l. c. n. 271.

Nihilominus creditor non impeditur, quominus solutionem integram petat et obtentam retineat, quia non tenetur haeredi credere aut legis favori renuntiare: ita saltem ordinarie.

Ad IV. 1. Haeres tenetur quam primum exsequi legata, saltem pia et ea, quorum dilatio sive defuncto sive aliis gravi damno sit: quare dilatio in foro externo concessa uti non potest hoc sensu, ut voluntariam moram trahat. S. Alph. ex Busenb. n. 941.

2. Legatarii non statim jus in re acquirunt, sed jus in haereditatem, a quo traditionem rei sibi assignatae petant.

3. Imo etiam haeres testamentarius habeatne ipso facto jus in re, an petere debeat traditionem bonorum ab iis, quibus legalis portio necessaria competit, a lege regionis pendet. Posterius statuitur jure Gallico § 1004, prius jure Neerlandico (Marres n. 356).

Caput III.

De testamento.

De haerede agentes, qui potest aut ab intestato aut ex testamento haeres esse, jam multa de testamento aut explicare aut sumere debebamus: at ne plena notitia, quantum necessaria est confessario, desit, singula momenta, quae in testamento consideranda sunt, exponemus.

§ 1.

De testatore.

I. Testari ut aliquis possit, debet 1) plenum usum rationis habere; 1160 2) debet sui juris ita esse, ut de bonis, quae possidet, habeat facultatem disponendi.

II. Communiter ipso jure positivo excluduntur a potestate testandi:

1. Perpetuo amentes; sed si quis consuevit habere lucida intervalla, testamentum est validum, si probatum fuerit, testatorem per tantum tempus rationis usum habuisse, quantum requireretur ad actum continenter conficiendum.

2. Surdo-muti, qui legere et scribere nesciant neque alio *indubio* modo voluntatem suam declarare possint.

3. Interdicti, sc. tum qui juridice ut prodigi declarati sunt, tum damnati ad mortem aut perpetuum carcerem.

4. Impuberes plerumque testari nullatenus possunt; minores vix non ubique cum certis limitibus sive quoad portionem bonorum suorum, sive quoad formam testamenti servandam.

III. Testator, qui post se relinquit haeredes necessarios, in facultate testandi restringitur jure, quod illi habent ad portionem legitimam, ut cap. praecedenti expositum est.

IV. Conceditur tamen ubique, ut ex certis quibusdam causis aliquis ab haereditate etiam legitimae portionis excludatur. Causae autem sunt certa quaedam crimina cum gravi injuria contra testatorem commissa.

Quae exhaereditatio in solo valido testamento fieri potest, *addita causa et causae probatione*; haeres ita exclusus, si, testamento corrumpente, successio ab intestato locum habet, ab illa successione per se nondum excluditur; excluditur, si habet legalem *indignitatem* juridice probatam et declaratam.

Hanc indignitatem in jure declaratam jus Gallicum solam admittit etiam pro causa exhaereditandi in testamento. (Cf. C. C. § 727.)

§ 2.

De forma testamenti.

Formam testamenti, ut coram lege valeat, adeo diversam leges 1161 praescribunt, ut impossibile sit, singulas enumerare. Notiones praecipuarum legum igitur dabo.

I. Testamentum distinguitur *publicum* et *privatum*.

Publicum, quod personae in publica auctoritate seu jurisdictione constitutae declaratur aut offertur: ut testamentum *principi oblatum*, testamentum *apud acta* (judicialia) *conditum* (vor Gericht zu Protocoll erklärt), testamentum *judici oblatum* (quod propria manu scriptum aut saltem subscriptum iudici tamquam testamentum traditur. — Si quando alicubi notarii jurisdictione arbitraria potiuntur, sufficit testamentum tradidisse notario coram certis duobus testibus.).

Jus Borussiacum sola testamenta publica sive judicialia admittit, nisi excipias testamenta *privilegiata*.